

**Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економіки підприємства

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НОРМАТИВНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ „ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА
СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ”
ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 7.0501.07
„ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА”

Дніпропетровськ
2010

Загальні положення

Практичні завдання та самостійні роботи виконуються для поглиблення теоретичних знань та підготовки студентів до самостійного вирішення інженерних та економічних питань з використанням найновіших досягнень вітчизняного та зарубіжного досвіду.

В умовах ринкової економіки між виробником та споживачем з'явилися нові підходи у вивченні питань економіки праці на підприємстві, взаємовідносини підприємства з бюджетом, а також взаємовідносини між підприємствами.

У цих вказівках приведені завдання, задачі, а також тести спрямовані на рішення питань організації виробництва, рішення питань заробітної плати, її нарахування та розподілу на різноманітних видах робіт.

При виконанні практичних завдань та самостійних робіт студент повинен показати вміння приміняти отримані знання; ступінь володіння літературою; рівень теоретичного мислення та спроможність аналізувати економічні питання кожного розрахунку.

Для кожного практичного завдання та самостійної роботи в методичних вказівках приведені теоретичні приклади, їх виконання та формули розрахунку тих чи інших показників.

Організація праці та використання робочого часу

В умовах переходу економіки України до ринкових відносин значна увага на підприємствах надається організації праці на робочих місцях, та використанню робочого часу. У зв'язку з цим, на підставі різноманітних спостережень (фотографії робочого часу, хронометражу або фотохронометражним спостереженням) визначаються різноманітні показники його використання.

Щоб виявити ступінь і характер зайнятості робітника, треба спочатку згрупувати витрати часу по елементам трудового процесу, а потім проаналізувати ці витрати та визначити такі коефіцієнти:

1. Коефіцієнт використання робочого часу:

$$K_{\text{врч}} = (T_{\text{пз}} + T_{\text{оп}} + T_{\text{орм}} + T_{\text{вгд}}) * 100 / T_{\text{зм}}$$

$T_{\text{пз}}$ – час на підготовчо-заклучні операції,

$T_{\text{оп}}$ – час оперативної роботи,

$T_{\text{орм}}$ – час обслуговування робочого місця,

$T_{\text{вгд}}$ – час на відпочинок та особисті потреби,

$T_{\text{зм}}$ – термін зміни.

2. Коефіцієнт втрат робочого часу з організаційно-технічних причин:

$$K_{\text{врч}} = T_{\text{внт}} * 100 / T_{\text{зм}}$$

Завдання № 1

Побудувати графіки змінності згідно приведеним умовам та режимам праці.

Варіант	Показники		
	Тип бригади	Місяць	Режим роботи
1	2	3	4
1.	Будівельно-монтажні	Січень	дві зміни
2.	Гірничо-прохідні	Лютий	чотири зміни
3.	Підземно-бурові	Березень	чотири зміни
4.	Поверхнево-бурові	Квітень	три зміни
5.	Будівельно-монтажні	Травень	одна зміни
6.	Гірничо-прохідні	Червень	чотири зміни
7.	Підземно-бурові	Липень	чотири зміни
8.	Поверхнево-бурові	Серпень	три зміни
9.	Будівельно-монтажні	Вересень	дві зміни
10.	Гірничо-прохідні	Жовтень	чотири зміни
11.	Підземно-бурові	Листопад	чотири зміни
12.	Поверхнево-бурові	Грудень	три зміни
13.	Будівельно-монтажні	Листопад	три зміни
14.	Гірничо-прохідні	Грудень	чотири зміни
15.	Підземно-бурові	Жовтень	чотири зміни
16.	Поверхнево-бурові	Вересень	три зміни
17.	Будівельно-монтажні	Серпень	одна зміни
18.	Гірничо-прохідні	Липень	чотири зміни
19.	Поверхнево-бурові	Червень	три зміни
20.	Підземно-бурові	Травень	чотири зміни
21.	Гірничо-прохідні	Квітень	чотири зміни
22.	Будівельно-монтажні	Березень	дві зміни
23.	Будівельно-монтажні	Лютий	дві зміни
24.	Поверхнево-бурові	Січень	три зміни
25.	Підземно-бурові	Серпень	чотири зміни

Завдання № 2

Визначити точний час робіт та підрахувати доплату за роботу в нічний час підземного електрослюсаря у і-му місяці цього року, якщо він працює позмінно, а з 01.і.2008 р. почав працювати в j зміні

I зміна – з 6⁰⁰ – 12⁰⁰

II зміна – з 12⁰⁰ – 18⁰⁰

III зміна – з 18⁰⁰ – 24⁰⁰

IV зміна – з 24⁰⁰ – 6⁰⁰

Годинна тарифна ставка електрослюсаря 10,98 грн.

В а р і а н т	Місяць (i)	Номер зміни (j)
1	2	3
1.	Січень	I
2.	Лютий	II
3.	Березень	III
4.	Квітень	IV
5.	Травень	I
6.	Червень	II
7.	Липень	III
8.	Серпень	IV
9.	Вересень	I
10.	Жовтень	II
11.	Листопад	III
12.	Грудень	IV
13.	Січень	IV
14.	Лютий	III
15.	Березень	II
16.	Квітень	I
17.	Травень	IV
18.	Червень	III
19.	Липень	II
20.	Серпень	I
21.	Вересень	IV
22.	Жовтень	III
23.	Листопад	II
24.	Грудень	I
25.	Січень	III

Завдання № 3

Визначити місячну норму виробітку при виконанні виробничого завдання, метою якого є проходка наземної виробки згідно з рис. 1.

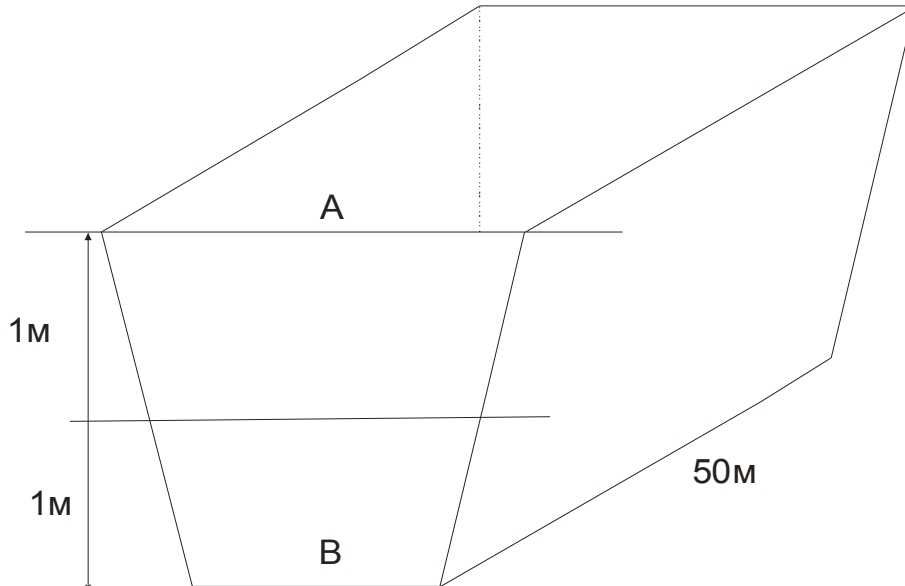

рис. 1. Поперечний переріз виробки

$$a = 1,5 + (n/10)$$

$$b = 0,5 + (N/10)$$

Загальна довжина виробки – 50 п.м.

Норма часу в інтервалі 0-1м – 1,7 люд.-год,

а в інтервалі 1-2 м – 2,1 люд.-год,

n – порядковий номер студента згідно списку групи;

N – номер групи.

Тарифна система та організація заробітної плати

Основою організації заробітної плати на кожному підприємстві є тарифна система, що включає:

- тарифні ставки;
- тарифні сітки;
- єдині тарифно-кваліфікаційні довідники.

Тарифні ставки служать для визначення розміру годинного заробітку в залежності від кваліфікації робітника, умов праці. Щоб визначити величину годинної тарифної ставки будь-якого розряду працівників використовують тарифні коефіцієнти.

Тарифний коефіцієнт – це відношення величини годинної тарифної ставки кожного наступного розряду до першого розряду.

Дозволяється використовувати тарифний коефіцієнт, як з рівномірною, так і з нерівномірною різницею між коефіцієнтами.

Показники	РОЗРЯДИ					
	I	II	III	IV	V	VI
1	2	3	4	5	6	7
Тарифний коефіцієнт з рівномірною різницею	1,0	1,2	1,4	1,6	1,8	2,0
Тарифний коефіцієнт з нерівномірною різницею	1,0	1,11	1,21	1,37	1,68	2,1

У відповідності з галузевою тарифною згодою будь-якої галузі підприємству в залежності від його платоспроможності надано право самостійно визначати розмір годинних тарифних ставок робітникам I-го розряду для різних видів робіт.

ВИДИ РОБІТ	Коефіцієнт співвідношення кількості мінімальних заробітних плат у місячній тарифній ставці робітника I-го розряду
1. Гірничопрохідницькі	2,12 – 4,32
2. Бурові	2,24 – 3,68
3. Будівельні	2,0 – 3,20
4. Машинобудівельні	1,67 – 2,84
5. Ремонтно-механічні	1,70 – 2,90

Завдання № 4

Визначити годинну тарифну ставку працівника для даного виду робіт (данні завдання беруться з табл. № 1).

Варіант	Показники		
	Розряд робітника	Вид робіт	Тарифна ставка
1	2	3	4
1.	II	Бурові	
2.	IV	Ремонтно-механічні	
3.	V	Гірничі	
4.	III	Будівельні	
5.	VI	Ремонтно-механічні	
6.	III	Бурові	
7.	IV	Будівельні	
8.	II	Гірничі	
9.	VI	Машинобудівельні	
10.	V	Бурові	
11.	III	Гірничі	
12.	IV	Бурові	
13.	V	Будівельні	
14.	III	Гірничі	
15.	V	Бурові	
16.	VI	Будівельні	
17.	IX	Ремонтно-механічні	
18.	II	Гірничі	
19.	III	Бурові	
20.	IV	Будівельні	
21.	V	Ремонтно-механічні	
22.	VI	Гірничі	
23.	II	Бурові	
24.	V	Ремонтно-механічні	
25.	IV	Будівельні	
26.	V	Гірничі	

Примітка. p – рівномірна різниця між розрядних коефіцієнтів
 n/p – рівномірна різниця між розрядних коефіцієнтів

Порядок нарахування заробітної плати

а) При погодинній системі оплати праці нарахування заробітної плати робітнику залежить від його кваліфікації (присвоєного розряду роботи) та терміну його праці в годинах

$$ЗП = \Gamma_{тс} \cdot T,$$

де $\Gamma_{тс}$ – годинна тарифна ставка робітника, грн;

T – термін його роботи за місяць, год.

Якщо робітник працює на погодинно-преміальній системі виплати праці, то за виконання кількісних та якісних показників праці та згідно з положенням про преміювання, йому нараховується премія до 40 % погодинної заробітної плати

$$ЗП_{пр} = Г_{тс} \cdot Т + (Г_{тс} \cdot Т \cdot к/100),$$

де к – встановлений розмір премії, %.

б) при відрядній системі оплати праці розмір заробітної плати залежить від обсягу виконаної роботи, кваліфікації виконавців та якісних показників праці

$$ЗП_{відр} = Р \cdot V,$$

де Р – розцінка за виконання одиниці роботи, грн;

V – обсяг виконаних робіт за звітний термін праці.

Якщо виконавці працюють на відрядно-преміювальній системі виплати праці, то крім відрядного заробітку виконавцям нараховують премію в розмірі двадцяти відсотків за виконання плану та додатково два відсотка за перевиконання плану, але з таким рахунком, щоб розмір премії за перевиконання плану не перевищував розмір премії за виконання плану.

$$ЗП_{відр} = Р \cdot V + (Р \cdot V \cdot к/100),$$

де к – розрахований розмір премії за виконання та перевиконання плану, %.

Завдання № 5

Нарахувати заробітну плату гірничопрохідницькій бригаді згідно з умовами праці, що надані в поданій нижче таблиці, нарахувати премію та доплату за роботу в нічний час. Годинна тарифна ставка прохідника IV розрядку складає 9,5 грн.

ПОКАЗНИКИ					
№ п/п	Склад зміни, осіб	Норма часу, год	План, п.м.	Виконання, п.м.	Місяць роботи
1	2	3	4	5	6
1.	3	4,0	200	213	I
2.	4	3,5	240	256	II
3.	5	3,9	260	287	III
4.	6	2,1	280	250	IV
5.	4	3,1	170	210	V
6.	5	3,0	200	212	VI
7.	3	3,8	210	215	VII
8.	6	3,0	180	209	VII
9.	5	2,4	190	221	IX
10.	4	2,6	250	208	X
11.	3	4,1	215	230	XI
12.	6	2,8	230	241	XII
13.	3	3,7	190	208	I
14.	3	3,8	195	210	II
15.	4	3,0	215	220	III
16.	5	2,4	205	215	IV
17.	6	1,8	190	211	V
18.	4	3,2	210	222	VI
19.	3	4,0	215	220	VII
20.	5	2,6	220	209	VII
21.	6	2,0	225	200	IX
22.	4	3,4	227	214	X
23.	3	4,2	216	230	XI
24.	6	2,1	218	220	XII
25.	5	2,8	195	208	I
26.	4	3,6	180	209	II

Індивідуальні та практичні завдання

1. Визначити економію ФОП, якщо внаслідок механізації працеемкість робіт зменшилась на 0,4 люд.-год, $V_{річ} = 10$ тис. од.
3. Визначити відсоток виконання норми часу бригадою бурильників, які у квітні цього року пробурили 640 п.м свердловин, $N_{час} = 1,3$ вахто-год.
4. Розрахувати економію ФОП внаслідок зниження працеемкості бурових робіт. $N_{час}$ (стара) = 1,6 вахто-год, $N_{час}$ (нова) = 1,2 вахто-год, $V_{річ} = 10000$ п.м., $\Gamma_{тс}$ вахти = 18,60 грн.
5. Визначити відсоток виконання норми виробітку токарем IV за травень ц.р., якщо він виготовив 560 деталей, $N_{час} = 0,5$ люд.-год.
6. Визначити зменшення чисельності робітників на навантажувальних роботах, якщо, внаслідок механізації, норма виробітку збільшилась на 2 т в зміну (була 20 т) на людину, $V_{річ} = 10$ тис. т .
7. Як зміниться норма часу, якщо норму виробки збільшили на 10,0 %.
8. Визначити зменшення чисельності каменярів, якщо внаслідок втілення засобів механізації норма часу зменшилась на 0,8 люд.-год, $V_{річ} = 5,0$ тис. м³ кладки цегли.
9. Нарахувати доплату буровій бригаді за роботу в нічний час в квітні цього року, $\Gamma_{тс}$ вахти = 19,50 грн.
10. Яку доплату до відрядного заробітку слід нарахувати верстатнику IV розряду, який протягом січня цього року 5 числа працював 4 години понадурочно. $\Gamma_{тс} = 11,60$ грн.
11. Визначити процент виконання норми часу токарем IV розряду, який в квітні цього року виготовив 540 деталей, $N_{вир} = 10$ деталей в зміну.
12. Скласти на червень цього року графік змінності робітників бурової бригади, виробничий процес – безперервний.
13. Яку норму виробітку на квітень слід встановити каменяру, IV розряду, якщо $N_{час} = 2,0$ люд.-год.
14. На скільки осіб зменшиться чисельність працівників, якщо $N_{вир}$ була 4 м³, в зміну на людину, а внаслідок механізації робіт $N_{час}$ стала 1,5 люд.-год, $V_{річ} = 8000$ м³.

15. Визначити заробіток токаря III розряду $\Gamma_{\text{тс}} = 8,30$ грн, який в травні крім основного часу працював понадурочно 11 травня 3 години та 14 травня – 4 години.
16. Розрахувати норму чисельності на рік, якщо $V_{\text{річ}} = 5000$ од., $N_{\text{час}} = 0,8$ люд.-год, $K_{\text{рпп}} = 1,01$.
17. Скільки деталей повинен виготовити токарь IV розряду ($\Gamma_{\text{тс}} = 7,60$ грн), щоб його заробіток за грудень цього року склав 1300 грн, $N_{\text{вир}} = 4$ деталі в зміну.
18. Нарахувати зарплату машиністу насосної установки IV розряду за січень цього року, $\Gamma_{\text{тс}} = 9,20$ грн, який в зв'язку з виробничою необхідністю крім основного часу працював 7 січня.
19. Визначити скорочення чисельності робітників навантажувальників, якщо норма часу зменшилась на 0,6 люд.-год. Річний обсяг робіт – 10 тис. т.
20. Визначити спільний процент виконання норми часу за червень токарем IV розряду, який виготовив 220 деталей, $N_{\text{вир}} = 1$ деталь за зміну, та заточником IV розряду, який у цьому місяці виготовив 410 деталей, $N_{\text{час}} = 30$ хв.
21. Обчислити економію ФОП верстатнику IV розряду внаслідок зменшення працеемкості робіт на 0,4 люд.-год. Річний обсяг = 1200 деталей, $\Gamma_{\text{тс}} = 9,80$ грн.
22. Визначити зарплату столяру III розряду, який в травні цього року виготовив 80 віконних рам, $N_{\text{час}} = 24$ люд.-год, $\Gamma_{\text{тс}} = 8,60$ грн, крім цього, в зв'язку з виробничою необхідністю працював 9 травня і виготовив 4 рами.
23. Скласти графік змінності бурової бригади, яка працює в червні цього року, за вахтовим методом, тривалість змін через 8 годин.
24. Визначити доплату за простій верстатнику IV розряду за причиною виключення електроенергії протягом зміни, $\Gamma_{\text{тс}} = 8,60$ грн.
25. Скласти графік змінності прохідників підземних гірничих виробок, які працюють 4 зміни на добу.
26. Нарахувати доплату за нічний час роботи гірничопрохідницькій бригаді за травень цього року, $\Gamma_{\text{тс}}$ бригади = 22,40 грн, склад – 3 прохідника V розряду.

27. Визначити годинну тарифну ставку слюсарю IV розряду, якщо коефіцієнт співвідношення дорівнює 2,5 та нарахувати йому заробітну плату за травень цього року.

28. Визначити процент перевиконання норм виробітку за березень цього року, якщо верстатник виготовив 410 деталей, $N_{\text{час}} = 30$ хв.

29. Розрахувати зарплату за простій бурової бригади (відсутність електроенергії) в лютому цього року тривалістю 6 годин, $\Gamma_{\text{тс}}$ вахти = 23,80 грн.

30. Визначити ріст продуктивності праці в умовно-натуральних вимірниках за даними наведеними у таблиці.

Виріб	Кількість виробів		Затрати праці на один виріб, н-год.
	план	факт	
А	320	348	12
Б	251	236	15
В	196	200	17

31. У звітному році обсяг випуску продукції становив 100 тис. грн, а трудомісткість виробничої програми в цьому році знизилась в порівнянні з попереднім на 505 люд.-днів. Річний виробіток у попередньому році склав 2,5 тис. грн за рік. Визначите виробіток на одного працюючого у звітному році і його відносний зріст.

ТЕСТИ З ДИСЦІПЛІНИ

01

Позначте правильну відповідь:

Який обсяг роботи повинен виконати токарь, щоб його заробіток за вересень цього року склав 1550 грн ($\Gamma_{\text{тс}} = 9,40$ грн, $N_{\text{вир}} = 3$ дет. в зміну)?

- A — 62 дет.
- B — 56 дет.
- C — 114 дет.
- D — 90 дет.
- E — 89 дет.

A, B, C, D, E

02

Позначте правильну відповідь:

Скільки м^3 кладки повинен зробити каменярь, щоб виконати норму часу за жовтень цього року на 120% ($N_{\text{вир}} = 4 \text{ м}^3$ в зміну)?

- A — 104,8 м^3
- B — 105,6 м^3
- C — 108 м^3
- D — 111,7 м^3
- E — 80,4 м^3

A, B, C, D, E

03

Позначте правильну відповідь:

Визначте економію ФОП за рік, якщо норму часу зменшили за рахунок механізації важких процесів. ($N_{\text{час ст.}} = 2,6$ люд.-год, $N_{\text{час нов.}} = 1,8$ люд.-год, річний обсяг робіт – 10 тис. деталей, $\Gamma_{\text{тс}} = 10,4$ грн).

- A — 70,8 тис. грн
- B — 83,2 тис. грн
- C — 118,4 тис. грн

A, B, C

04

Позначте правильну відповідь:

Визначте доплату за нічний час роботи підземному електрику IV розряду ($\Gamma_{\text{TC}} = 9,5$ грн), якщо він працює позмінно, та 1.10.08р. працював в II зміні (з 12⁰⁰–18⁰⁰).

- A — 112 грн
- B — 91,2 грн
- C — 56 грн
- D — 61 грн

A, B, C, D

05

Позначте правильну відповідь:

Визначити годинну ставку токаря IV розряду, якщо коефіцієнт співвідношення дорівнює 2,0.

- A — 6,3 грн
- B — 12,36 грн
- C — 9,40 грн
- D — 8,0 грн
- E — 11,4 грн

A, B, C, D, E

06

Позначте правильну відповідь:

Визначте годинну ставку прохіднику підземних горизонтальних виробок, якщо коефіцієнт співвідношення дорівнює 3,0.

- A — 11,8 грн
- B — 9,0 грн
- C — 12,55 грн
- D — 10,5 грн
- E — 7,6 грн

A, B, C, D, E

07

Позначте правильну відповідь:

Визначте нічний час робіт підземного електрослюсаря в жовтні цього року, якщо він працює позмінно, а з 01.10.08р. почав працювати в I-й зміні (з 6⁰⁰–12⁰⁰).

A — 36 год

B — 48 год

C — 60 год

D — 24 год

A, B, C, D

08

Позначте правильну відповідь:

Який відсоток виконання норми часу за вересень цього року, якщо токар виготовляє 200 деталей. Норма часу – 1,1 години.

A — 100%

B — 125%

C — 110%

D — 115%

E — 130%

A, B, C, D, E

09

Позначте правильну відповідь:

Який відсоток виконання норми виробітку за вересень цього року, якщо токар виготовив 180 деталей. Норма часу – 1,2 години.

A — 125%

B — 113,4%

C — 122,7%

D — 114%

E — 130%

A, B, C, D, E

10

Позначте правильну відповідь:

Визначити відрядну розцінку на 1 м³ кладки цегли, якщо $N_{\text{вир}} = 2$ м³ в зміну, ($\Gamma_{\text{тс}}$ каменяра = 9,5 грн).

- A — 45 грн
- B — 66 грн
- C — 24 грн
- D — 27 грн
- E — 38 грн

A, B, C, D, E

11

Позначте правильну відповідь:

Визначте, як зміниться чисельність бригади вантажників за рік, якщо за рахунок механізації робіт норма часу зменшилась вдвоє, норма часу була 2 люд.-год, річний об'єм = 10 тис.т.

- A — 4 людини
- B — 5,8 людини
- C — 5 людини
- D — 6 людини
- E — 8 людини

A, B, C, D, E

12

Позначте правильну відповідь:

Визначте доплату за роботу в нічний час бурової бригади, яка працювала в червні ц. р., $\Gamma_{\text{тс}} = 22,5$ грн.

- A — 980 грн
- B — 1080 грн
- C — 760 грн
- D — 640 грн
- E — 1120 грн

A, B, C, D, E

13

Позначте правильну відповідь:

Яку доплату за роботу в святковий день, 7 січня, одержить токарь IV розряду ($G_{\text{тс}} = 9,8$ грн), який в цей день працював 5 годин?

- A — 78 грн
- B — 54,6 грн
- C — 69 грн
- D — 30 грн
- E — 49 грн

A, B, C, D, E

14

Позначте правильну відповідь:

Обмеження понаднормових робіт

- A — 140 годин за рік
- B — 120 годин за рік
- C — 100 годин за рік
- D — 80 годин за рік

A, B, C, D

15

Позначте правильну відповідь:

Як оплачуються понаднормова праця робітнику відряднику?

- A — за подвійними розцінками;
- B — за подвійними тарифними ставками;
- C — у 1,5 розмірі за кожний час роботи;
- D — оплата за діючими розцінками та доплата тарифної ставки за кожний час роботи понаднормово;
- E — в одинарному розмірі.

A, B, C, D, E

16

Позначте правильну відповідь:

Як оплачується праця в нічний час?

A — у подвійному розмірі;

B — проводиться доплата 40% за кожний час роботи вночі;

C — доплата не менш ніж 20% за кожний час роботи вночі;

D — доплата до 60% за роботу в нічний час.

A, B, C, D

17

Позначте правильну відповідь:

Як оплачується праця в святкові дні?

A — у подвійному розмірі;

B — надаються додаткові вихідні дні;

C — у полуторному розмірі;

D — проводиться доплата до 50% за кожну годину роботи в святкові дні.

A, B, C, D

18

Позначте правильну відповідь:

Як оплачується праця в вихідні дні?

A — у подвійному розмірі;

B — надаються додаткові вихідні дні;

C — у полуторному розмірі;

D — проводиться доплата до 50% за кожну годину роботи у вихідні дні.

A, B, C, D

19

Позначте правильну відповідь:

Як оплачуються часи простоїв не з вини робітника?

- A — не оплачуються;
- B — оплачуються погодинно;
- C — 50% годинної тарифної ставки;
- D — 66,7% годинної тарифної ставки;
- E — в подвійному розмірі.

A, B, C, D, E

20

Позначте правильну відповідь:

Визначте неправильну відповідь поділу праці?

- A — технологічний;
- B — функціональний;
- C — професійний;
- D — спеціалізований.

A, B, C, D

21

Позначте неправильну відповідь:

Як класифікується виробничий процес за ступенем участі в ньому людини?

- A — ручний;
- B — машинний;
- C — машинно-ручний;
- D — механізований;
- E — автоматичний.

A, B, C, D, E

22

Позначте правильну відповідь:

Які простої є цілозмінними?

- A — на протязі двох годин;
- B — більше трьох годин;
- C — більше ніж половина тривалості зміни;
- D — простої протягом одного часу;
- E — простої протягом декількох хвилин.

A, B, C, D, E

23

Позначте правильну відповідь:

Чим відрізняється вахтовий метод організації праці?

- A — щозмінна доставка вахт на роботу;
- B — збільшення кількості вахт;
- C — скорочення кількості вахт;
- D — укрупнення вахт;
- E — збільшення тривалості робочої зміни.

A, B, C, D, E

24

Позначте правильну відповідь:

Яка тривалість робочого часу є нічним?

- A — з 18⁰⁰ до 6⁰⁰;
- B — з 20⁰⁰ до 6⁰⁰;
- C — з 22⁰⁰ до 6⁰⁰;
- D — з 24⁰⁰ до 7⁰⁰;
- E — з 00⁰⁰ до 8⁰⁰;

A, B, C, D, E

25

Позначте правильну відповідь:

Який розмір заробітної платні є мінімальним?

A — 525 грн

B — 650 грн

C — 500 грн

D — 545 грн

E — 737 грн

A, B, C, D, E

26

Позначте правильну відповідь:

Який розмір доплати слід надати робітнику, який виконує обов'язки тимчасово відсутнього?

A — до 30%

B — до 50%

C — до 70%

D — до 100%

E — до 120%

A, B, C, D, E

27

Позначте правильну відповідь:

Із яких джерел робітник одержує премію за виконання та перевиконання плану?

A — ФОП;

B — ФПСР;

C — ФМЗ;

D — прибуток;

E — інших джерел.

A, B, C, D, E

28

Позначте правильну відповідь:

Із яких джерел ІТР та службовці одержують премії?

- A — ФОП;
- B — ФПСР;
- C — ФМЗ;
- D — прибуток;
- E — інших джерел.

A, B, C, D, E

29

Позначте правильну відповідь:

Який найбільший розмір премії може отримати робітник за скорочення часу виконання акордного завдання?

- A — 20%
- B — 40%
- C — 60%
- D — 80%
- E — 100%

A, B, C, D, E

30

Позначте правильну відповідь:

Що слід віднести до приробітку?

- A — заробіток за тарифом;
- B — частину відрядного заробітку;
- C — премію;
- D — оплату за нічний час;
- E — матеріальну допомогу.

A, B, C, D, E

31

Позначте правильну відповідь:

Який заробіток за КТУ слід прийняти за 1.0?

- A — тарифний заробіток;
- B — частину відрядного заробітку;
- C — відрядний заробіток без премії;
- D — весь заробіток без доплат;
- E — усю суму заробітку.

A, B, C, D, E

32

Позначте правильну відповідь:

Які умови виплати заохочення за результатами праці за рік?

- A — наявність прибутку;
- B — наявність ФОП;
- C — виконання плану з продуктивності праці;
- D — платежеспроможність підприємства;
- E — рентабельність підприємства.

A, B, C, D, E

33

Позначте правильну відповідь:

Які умови поточного преміювання ІТР та службовців?

- A — наявність ФОП;
- B — наявність ФМЗ;
- C — наявність прибутку;
- D — виконання плану виробництва;
- E — відсутність простоїв.

A, B, C, D, E

34

Позначте правильну відповідь:

Які норми затрат праці застосовують на бурових роботах України?

- A — галузеві;
- B — типові;
- C — міжчасові;
- D — порайонні;
- E — єдині.

A, B, C, D, E

35

Позначте правильну відповідь:

Визначте економічний фактор, який впливає на ріст продуктивності праці

- A — застосування нової техніки;
- B — розвиток змагання;
- C — двозмінна праця;
- D — використання передового досвіду;
- E — застосування передової системи оплати та заохочення праці.

A, B, C, D, E

36

Позначте правильну відповідь:

Які вимоги пред'являють до складання графіків змінності?

- A — тривалість зміни не більш ніж 8 годин;
- B — найбільша тривалість відпочинку після нічної зміни;
- C — відпочинок повинен складати не менш ніж 24 години;
- D — чергування змін слід робити в біологічній послідовності.

A, B, C, D

37

Позначте правильну відповідь:

Продуктивність праці – це:

- A — показник, що характеризує ефективність праці;
- B — здатність працівника випускати певну кількість продукції за одиницю часу;
- C — сукупність властивостей людини як робочої сили;
- D — затрати живої праці.

A, B, C, D

38

Позначте правильну відповідь:

Рівень продуктивності праці можна визначити в таких вимірниках:

- A — натуральних;
- B — вартісних;
- C — умовно-натуральних;
- D — по детальних;
- E — сумарних;
- F — трудових.

A, B, C, D, E, F

39

Позначте правильну відповідь:

Показниками руху робочої сили на підприємстві є такі коефіцієнти:

- A — обороту робочої сили по прийому;
- B — завантаження робочої сили у часі;
- C — обороту робочої сили по звільненню;
- D — плинності;
- E — оновлення робочої сили на початок року.

A, B, C, D, E

40

Позначте правильну відповідь:

Кваліфікація – це:

А — сукупність спеціальних знань і практичних навичок, які визначають підготовленість працівника виконувати професійні функції певної складності;

В — категорія, яка характеризує відносно вузький вид робіт і вимагає додаткових специфічних знань;

С — категорія, що відображає якість та складність праці.

A, B, C

41

Позначте правильну відповідь:

Рівень кваліфікації робітників характеризується за:

А — категоріями;

В — розрядами;

С — ступенями;

Д — посадами.

A, B, C, D

42

Позначте правильну відповідь:

Тривалість перерви в роботі між змінами має бути:

А — добу;

В — не меншою подвійної тривалості часу роботи в попередній зміні (включаючи і час перерви на обід);

С — не меншою потрійної тривалості часу роботи в попередній зміні (включаючи і час перерви на обід).

A, B, C

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисович В.Т. Нормирование труда. – М.: Недра, 1991. – 359 с.
2. Организация и оплата труда на предприятии / А.И. Рофе, О.М. Шуников, Н.В. Ясанова – М.: Профиздат, 1991. – 239 с.
3. Кодекс законів про працю (станом на 1.01.2008) – К.: Вікар, 2008. – 300 с.
4. Галузева тарифна угода.
5. Колективні договори підприємства.
6. Генеральна тарифна угода.
7. Методические положения о нормировании труда. – М.: ВИЕМС, 1991. – 259 с.
8. Единые нормы времени на горные и буровые виды работ. – М.: ВИЕМС, 1993. – 179 с.

Упорядники: **Чоха** Олексій Микитович,
Герасименко Тетяна Володимирівна

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НОРМАТИВНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ „ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА
СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ”
ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 7.050107
„ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА”

Підписано до друку 21.11.2008. Формат 30x42/4.
Папір офсетний. Ризографія. Ум. друк. арк. 1,6.
Обл.-вид. арк. 1,6. Тираж 200 прим. Зам. №

Національний гірничий університет
49005, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19.